„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 87. У Новом Саду у петак 8. (20.) јуна 1884. ГОДИНА XIX.

ПОЛИТИКА „КАТОЛИЦИЗМА“ У — БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

X.

Посланица преосвештенога митрополита босанско-херцеговачкога Саве Косановића, управљена на свој народ и подручни клир, бјеше одговор на службену понуду уније. Та посланица бјеше у ономе моменту потресене душе србинове, да, писмо оца синовима својијем, дјеци своју. И у том писму откри св. отац пастви својој велику погибао, која јој пријети, ако се не прибере и јуначки не стане на обрану своје свете прадедовске вјере и цркве српске. Свештеници српски по Босни и Херцеговини позвани бјеху као браћа, као други првосвештеника свога, да сваком приликом, а нарочно о славама црквенијем, о пировима, о прослави крстнога имена, у зборовима народ свој мили, паству повјерену подучавају у томе, како треба своју свету вјеру држати, којој баш у овоме часу, када се мисли, да је црква српска и вјера православна у Босни и Херцеговини најсигурнија, јер јој царска и краљевска милост пружи подједнако право на опстанак и развитак, као и свијем другијем у пространој царевини аустријској, — пријети највећа погибао, јер иза леђа те милости царске дигоше се као из засједе „мрки вуци“, који су жедни крви српске, крви, која уздржа свету мисао источнога православља у својој цркви народној. В. преосвештени митрополит Сава Косановић рече народу и клиру српскоме по Босни и Херцеговини путем отворенијем, да је по свој земљи спуштила мреже своје моћна и од некога господскога друштва у Бечу снажно подржавана пропаганда римска. Школе српске, да би најприво постале жртва те културне освајачке политике, па онда одма долазе цркве.

Помислити сад треба народ, измучен у вијековној борби за опстанак свој, који је видљив био у цркви народној, тој мајци хранитељици духа српскога. Тај народ скочи као један човјек на обрану самога себе, своје вјере, своје матере цркве. Такијем гласом свога светога владике потрешен до дна дуже стаде се народ прибирати око свештеника својијех и зачуђен над тако бездушнијем чином, појури натраг свом снагом прибрана духа у крило цркве своје, од које га настала слобода вјероисповиједна, какву навјестише црно жути барјаци моћне окупаторке, за час одвела бјеше, јер се одаде народ послу, у коме се није од давнијех немана видио, послу уставна и слободна грађанина, којему је први циљ културан и слободан живот. Народ се и препао бјеше, јер не знаде још средства, којијем против тој за њ новој и тајној сили „притворства“ војевати треба. С Турцима умиједе народ из свако војне сретно излазити и за друге мегдане приправљати се. Али овака борба културна за њ је нова јер он не бјеше од силе турске никада ни изазван у таку борбу, која га може из темеља да уништи. Па народ српски по Босни и Херцеговини презаше у првоме моменту, како му стиже глас из Сарајева о погибељи за вјеру и народност, и од саме помисли, да борбу ту са окциденталном црквеном пропагандом отпочиње.

Међу тијем посланица сарајевскога митрополита, која на себи ношаше и печат „службености“, наиђе код хиперкатоличкога пука по свој Аустроугарској, који је ношен мишљу снажнога римокатолицизма у све достиживе сфере, у којијем би се успијешно ширити могао моћни дух „намјесника Исусова“, на велико удивљење. А код моћнијех државнијех кругова у Бечу и у ексекутивне земаљске владе у Сарајеву изазва посланица преосвештенога митрополита Саве велико незадовољству. Томе незадовољству је узрок у првој линији непоспијешност онако умијетно и државно-политичком опрезношћу заснованога дела „католицизма“ у запосједнутијим покрајинама. Државници бечки у друштву са прокушанијем апостолима моћне римске курије и не помишљаху, да ће митрополит српски Сава Косановић, као обичан „босанац“ и по мњењу њиховом подпуно неспремљен чојк, који би кадар био завирити у мудро прикривену мисао „антиправославну — оријенталну“, која би тек онда на површину избила, када би митрополит тај, заогрнут плаштем највећега достојанства у земљи, климнуо главом на сваку службену понуду, којој посљедице засегнути не би могао, — да ће тај митрополит Сава по примитивности својој кадар бити већ тако рано претећи ту „антисрпску“ и „антиправославну“ мисао, и одлучном снагом, какву му баш даде висост и државнички ауктoритет, стати на браник своје прадједовске вјере, одржану у подпуној неповриједљивости груди свијем средствима силе и моћи османлијске потиштене раје српске. Митрополит Сава изненађује тактом својијем оне моћне државне чиниоце, који му као „обичном попу босанском“ дадоше златну архијерејску панију у руке и заогрнуше га плаштем највишега црквенога сана у Босни и Херцеговини. И то још моћни чиниоци, који најјачега израза дају аустријскијем државнијем рачунима на славенском Балкану морадоше ту и посљедицама својијем тек јаку погријешку, коју починише тако неопретном интродукцијом у посао „католичења“ раје српске по Босни и Херцеговини, поправити тијем, да јавно опозову сваку па и најмању мисао религиознога анимозитета у запоседнутијем покрајинама. У тако деликатном државо-црквеном делу требаде прибјећи и достојнијем средствима. И почетком учинише опрезни окупатори, те натискоше саму римску курију, да према државно политичкијем интенцијама аустријскијем заузме становиште одбране и санирање повриједјенијех — тобож посланицом митрополита Косановића — племенско-религиознијех односа у Босну и Херцеговини. Но зла мисао не може добријем удесом да к остварењу своме пође. Господа веледржавничка, као главни позвани чиновници у несретној судбини запосједнутијех покрајина баш у овоме моменту државничкога посла зло почеше, па — зло и свршише. Но да видимо.

Врхбосански римокатолички надбискуп као видљиви стожер римске идеје у Босни и Херцеговини излази песље дуге и опажене паузе са својијем познатијем отворенијем писмом на митрополита српскога г. Саву Косановића. Па шта рече курија римска у томе писму: да избави наглашену „државну интенцију“ у запоседнутијем покрајинама, да спасе религиозно чувство од узбуђености и од неспокојства, да „санира“ „посланицом митрополита грчко источнога повриједјене до темеља племенско-религиозне односе“, и да православне Србе по Босни и Херцеговини утјеши очитовањем службенијем, да римској курији није ни у памети уносити „јединоспасавајућу црквенску мисао у њедара онијех, који су, изодавна мисли тој срце своје затворили? — Просто и без обзира на државне рачуне, црквенски мир и на религиозно чувство велике мајорите кришћанске у земљи изађе римска курија тијем писмом у оној непојмљивој снази у којој шибањем дијелише покору, Хајнриху VI!!! Најмоћнији у замисли својој столица св. Петра рече у томе писму, „да она“ не познаје, не види друге цркве до цркве спаситељеве на земљи, а том јединоспасавајућом црквом да управља само земаљски намјесник Исусов — папа римски!! „И та црква сазнаје темеље истине, јер је она сама истина, та је црква кадра и позвана да уздиже и брани начела истине против јеретицима“, против „шизматицима, који би је пакленом снагом раздора подржавани кадри били да оборе, да „ништавином“ замијене“! — А о „српској“ цркви у Босни — коју истиче митрополит „грчко источни“ — не може по правди и истини ни најдаљега спомена бити, по што „Босна“ није никада била „Србија“ — него је била и остаје „Босна“. — Но праву снагу садржине писма тога изнијећемо ево у овијем редцима: „Rimska crkva, jer Hristova ne zadovoljava se jednom stranom sveta, ili jednim narodom, pošto je od svoga utemeljitelja Isusa baštinila svu zemlju, narode sve, te kao sunce obasjava sve krajeve sveta i kao plodovito razgranjeno stablo svoje grane po svem svetu razastire, da pod njegovom senom svi narodi na zemlji mir uživaju. (!) Kako će se grčko-istočna crkva takovom nazvati, pošto u istoku stanuju razna crkvena družtva, koja nisu u nikakvu medjusobnu svezu te svojim već obstankom svako njih zasvjedočava, da nije prava crkva“. — Па онда даље „U tako razsulih društvih naravno nema ni govora o pravom jedinstvu, sve kada ne bismo na um uzeli, da grčko istočna crkva ne može svoga apostolstva dokazati, pošto nema za to nuždne misije. Wlast pastirove ne dobiva redovito niko neposredno od boga, već od zakonitih nasljednika apostolskih, koji neprekidno potiču od samih apostola. No Focij i Mihajil Cerularij prezrevši evangelsku i apostolsku predaju nikoga nisu nasljedili, pošto ih je zakonita oblast lišila svake vlasti, već su si sami sebi svojatali vlast, koje si upravo za to nisu mogli dati, jer je vrhu naravna. Zaman dakle mislite da ste — crkva prava, kad niste, da ste crkva apostolska, pošto nemate misije apostolske“ (!!!) — А најосјетљивије изказаху власт и „moguće kršćanstvo svoje“, пресвијетла господа римски бискупи сарајевски и мостарско-дувањски, када бранаху начела своје јединоспасавајуће цркве у моменту, када си предочише стадо архипастира српскога, како чита и слуша очински савјет свога владике, да се чува као живе ватре смјешаније бракова, у којијем најприво и најсигурније посрнути може прадједовска православна вјера и кроз вјекове најљуће потиштености очувано снажно чувство српско.

Влада „сарајевска тек оваковом обраном државне интенције дође у највећу неприлику“. Службени одговор римске цркве православном митрополиту сатре у клици сваку наклоност православнога српскога живља према римокатоличкој браћи по Босни и Херцеговини. Окупациона мисао доведена бјеше очитијем тијем пропагаторскијем писмом врхбосанскога надбискупа у највећу опријеку са даљијем изваћањем својијем. Бечки државници у овом моменту као окупатори Босне-Херцего-

ЛИСТАК.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У СУБОТИЦИ.

Српско народно позориште отпочело је своје делање у Суботици 1. (13.) априла а довршило га је 21. маја (3. јуна), дакле бавило се равно седам недеља. За то време давано је 28 представа и једна корисница целој дружини.

Није нам намера да се овом приликом упустимо у претрес и оцену спреме и приказивачке вештине појединих чланова и чланица на по се, него да изнесемо кратку рефераду о раду и успеху како у материјалном тако у погледу моралном, а при томе употребићемо ову прилику, да изнесемо колико наше индивидуалне назоре, толико да израза дамо оном општем мњењу месне српске публике у погледу садањег стања наше позоришне дружине, даље, да на основу овом приликом и приликом претпоследњег барђења наше позоришне дружине стеченог искуства поведемо јавну размеву мисли, и тиме дамо повода меродавним личностима, да се побриву о попуњавању оних недостатака, што се све то већма указују, и о уређењу и реформисању оних одношаја што засецају не само у напредак дружине него јој сметају да се одржи на оној висини, на којој је била тек пређе неколико година.

Дакле прво о материјалном резултату. Са болом у срцу морамо констатовати да рачуни показују 240 форината дефицита.

Ко познаје Суботицу, ко зна да наша позоришна дружина не само да није досад никад остављала Суботицу са дефицитом, него је увек сјајно пролазила — тај се мора томе зачудити и пожелити разјашњења.

Године 1874. када је персонал био много већи, однело је друштво 3—400 фор. сувишка. Приликом претпоследњег барђења године 1881. имало је друштво у Суботици преко 800 фор. чиста сувишка, а урачунајући амо (као што треба) и тада у Суботици набављене нове хаљине (допуну гардеробе), што је изнело до 400 фор. то је по томе дала суботичка мала српска публика чиста прихода 1200 фор. То је резултат каквог у последњим годинама ни највећа српска места не показаше. Суботичка српска публика чинила је од своје стране и овом приликом што је год могла, но беху неке друге околности, које су се некако све ове сезоне стекле, и узроковале, да дневни приходи на каси (ван претплате) нису били онако обилати као пре три године.

Претплатом се цела српска публика лепо одазвала, но ови други приходи што долазе од непредовних посетилаца — већином несрпске публике — на жалост, не беху таки као што се то у месним околностима рачунати може, где је несрпска публика велика, и која је досад ако не из другог разлога, а оно из љубопитства увек на изменце бар по неколико пута похађала ваше позориште.

Тешко је испитивати узроке. Премда би се могло с правом навести и та околност, да тек што се извукоше мађарски глумци, одмах дођоше наши, тако, да се публика није ни одморила од зимске сезоне, која је ове године необично дуго трајала, те тако и овдашњу публику материјално подобро исцрпила. Дружина је приспела у неудесно време, њихове велике недеље. Није давала представе пуних седам дана, а то је све морало неповољних последица имати. Даље је сметало и изборно кретање. Као што рекох премда све то треба имати на уму, ипак не смемо игноровати факт да наше позоришно друштво ове године није било кадро у оној мери прибавити себи привлачне снаге према страној публици, у каквој му је то досад испадало за руком, које су захтеви (врло природно) увек већи. А томе беху ови узроци: 1. Недостатак у репертовару. 2. Одсутност чланице гђе Рајковићке ради гостовања на загребачкој позорници, штетно је упливисао на избор комада. Није се могло представљати оно што се у такој вароши као што је Суботица, захтева. Тако се управо натезало, па се празнина осећала те према томе недостатку патила је и каса.

Наше није да испитујемо, да ли се морало реченој чланици дати отпуста, него најодлучније тврдимо, да се није смело изгубити из вида да је претстављачки персонал и онако врло мален, а женски . . . већ мањи бити и не може (свега осам женсвиња!) па сад дати допуст једној од првих, па још хтети у Суботици представљати?! То се могло урадити у ком другом мањем месту, али не у Суботици. Или кад је и ако већ тако морало бити, зашто се није побринуло за замену гостовањем са београдске позорнице? Та сада је бар комунификација брза! А тиме би се задовољила и публика, шта више, то би привукло и остале.

Те две околности које једна с другом стоје у узрочној свези кадре су довољно да расветле зашто није ове године повољнији резултат постигнут у Суботици, и уједно да скину љагу и кривицу са окаљаног лепог гласа наше вароши и родољубиве јој публике српске.

У погледу материјалног резултата ваља ми напоменути, да је у споменутом дефициту урачуњена и допуна гардеробе и исплаћивање неких старих рачуна, према томе је и чисто негативни резултат у неколико мањи, али ипак — негативан.

Тиме смо довршили извештај о материјалном успеху, а сада да пређемо на спрему наше позоришне дружине у опште. У главноме и са појединим представљачима и представљачицама и са ансамблом можемо бити задовољни. Млађе снаге побуђују у нами оправдане наде. Од срца се радујемо подмладку али у садашњој организацији наше позоришне дружине као такове, не налазимо довољно гаранције да ће подмладак тај моћи постепено ал сигурно напредовати и усавршавати се. Рекох, да смо са целином задовољни, али не хтедох тиме рећи да нисмо још пређе и задовољнији били. Напротив, без устезања морам изјавити да наша позоришна дружина као такова за ове последње три године једва је што напредовала. У том мом индивидуалном мњењу утврђује ме и један део наше месне интелигентне публике на чије се назоре мора рефлектовати, а осим тога и један месни критичар г. др. Сиклаји, који је у месном мађарском листу „Сабадшагу“ за цело време бављења наше дружине симпатично и објективно писао рефераде (а то је већ чинио и

вине потиснути јакијем свјетскијем гласом, какав све више на себе узимаше прва посланица српскога сарајевскога митрополита Саве, не смиједоше ствар локализирати пролазном уредбом земаљске ексекутивне владе сарајевске. Цијелој тој чисто културној а већ у најближијем конзеквенцијама државно освојачкој борби морадоше умни политичари бечки, што су прегли по што по то проширити моћ Аустрије преко окупиранијех покрајина на исток словенски, приписати онаки исти важан глас, какав приписиваху тој борби већ сви свијетски листови. У посљедицама својијем постаде у првом моменту препирка вјерска међу два кршћанска племена у запосједнутијем покрајинама врло замашан појав, на који би се повијест окупације аустријске најстрожијом осудом осврнути могла. Те с тога ти бечки државници прискочише самој ствари још у првом зачетку њезином највећом опрезношћу, најстрожијом пажњом. Велика у конзеквенцијама остварења свога мисао „покатоличења“ раје српске, преко које би се као католичке уз хрватску католичку мисао далеко и врло олако на исток словенски продријети могло, мораде за овај моменат зауставити се на самом делу уздизања и снажења оно мало фрањевачкога католичкога пука по Босни и Херцеговини. А прва прилика, коју би истакнути могла у сретнијем околностима скора промјена суставна у монархији самој, отворила би широко поље слободна и безазорна рада у покатоличавању раје српске. А у томе слаткоме наду успављују и пророци „самосталне Хрватске“ свој државнијем хисторичкијем правом у снази подржавани народ, када му веле: „Hrvatska nije obzirom na istok, zemlja toli neznatna i neuvažena, da ne bi na nju i visoka politika osvrnula kada vidi, da može na nju računati“. (Види позорове чланке „Zbliženje medju Rusijom i Njemačkom“).

(Свршиће се.)

Избори посланика за угарски сабор.

+ Из Т. Бечеја, 2. јуна. Од како је некадањи в. кикиндски диштрикт утеловљен торонталској жупанији три пут су већ овде негда славни диштрикћани бирали посланика за угарски сабор. У два маха беше кандидат српске народне странке чувени родољуб Шандор Трифунац, сада пак истакнут беше честити др. Ника Максимовић подпредседник сабора српског. Као год што је до сада увек, ево и данас је одржала несвест победу над свешћу, ракија и вино угушише глас савести и поштења у души некадањих поносних диштрикћана „челенке српске.“ По трећи пут је данас изабран огромном већином Гида Роховци спахија т. бечејски, који ни српски не зна и који је примио либерални програм, дочим је дични Србин др. Ника Максимовић у мањини остао. Ово је заиста грдна брука за овај срез који броји 2100 српских а само 600 страних гласова. Ја немам довољно речи са којима би срамоту ову жигосати и осудити могао. Поштеном човеку крв у образе јурнути мора, при оваком призору, јер је ово гадан и народа једног недостојан чин. Сваки који ово чује мора запитати: шта је узрок томе, да је у срезу овом поквареност маха отела и да је народни понос тако ниско пао? Када би на ово питање хтео потпуни одговор дати врло би опширан морао бити, а то овом приликом с обзиром на простор овог листа нећу чинити, ја ћу се у кратко у најкрупнијим потезима дотакнути оног извора који при оваким приликама народ раздваја, трује и деморализује. После злосретног иберландског питања, које је све до јуче тако рећи народ наш растрзало и кварило наступила је овде ера улизивања, шпијонаже, денунцијације, настало је време личне користи и шпекулације. Ко жели да без труда и бриге о народној муци и зноју рахат живи и ужива, тај нека кади вармеђску господу у Торонталу, нека делом покаже да је већи Мађар и од њих самих и да уме и може нож у срце народу свом ударити — боље и сигурније и од самог непријатеља, па му награда фалити неће. Ако друго не, а оно бировска столица, или друго које масно звање изостати неће. А који се тога дочепа том све и сва на расположење стоји, општинска каса, земља и фондови, груба сила и власт све и сва употребити може против рођене крви своје. Невероватно али истинито, и ја сам у стању свакоме са живим доказима послужити. Ови изроди знају у здраву ногу три забости, и најчистију воду замутити, партаје се морају непрестано подржавати. Ако треба која хиљада форината по жељи вармеђске господе на железницу да се вотира, или да се школа вероисповедна покомунали и припомоћ јој одрече, или да се Мађар против Србина за посланика изабере, с места су готове лоше слуге још лошијих господара да рођену браћу заваде и раздвоје, да без нужде партаје граде, те да тим начином уз припомоћ туђинску народну ствар у главу утуку. Партаје су красне наше општине већ преполовиле и имање српско потлачиле, партаје развратише и деморализа ше народ, без ракије се више не бира ни општински плајаш, а камо ли посланик. Ракија игра главну улогу при сваком избору. Сирота раја налије се отровне шпиритусаре, а дембел госпоштина напунивши шпагове своје са банкама и учврстивши још већма места своја са турском пакошћу гледа на несвесну масу, која у мамурлуку своме неприметно срља у пропаст. Позната је ствар, да политичне власти ако и против закона у оваковим приликама извесним начином упливишу на бираче; али овога чуда и покора заиста у целој земљи нема, што се овде чини. Народна странка није могла добити на углед и препис попис бирача, тероризам и гоњење је на све стране развијено било. Пред избор су општински плајаши бираче силом у општинску кућу дотеривали, где су сами бирови давали бирачима новаца с налогом, да на владиног кандидата гласају. Другима је са егзекуцијом и порцијом прећено, једном речи: све и сва је поглаварство у појединим општинама среза овог чинило, само да ограничи слободу избора и да сруши народног кандидата. Мимогред ћу овде споменути, да је сам вел. жупан изјавио жељу, да Максимовић прими владин програм, и да му је онда избор осигуран, али је Максимовић и овом приликом одбио понуду ову са речма: „Ја нећу из руке жупанове мандат да примим, него из руку народа мога“.

У наточ горенаведеном тероризму, ипак су бирачи из Врањева, Бечеја, Меленаца и Башахида у лепом броју заступљени били. Насиље је највећма у Башахиду развијено било, ми смо држали, да дични Башахидци овом приликом ни са 10 гласова неће заступљени бити, јер је ондашњи биров Јанковић, Србин на жалост, и овом приликом чуда чинио, но о томе ћу други пут говорити, док се још боље оријентирам о целој ствари. Евала дичним бирачима из горе наведених општина, који су данас опрали образ и поштење српско, и показали, да се они, попут Сенковића Иве, не боје ни живог курјака, а камо ли мртвих кожетина. Напротив српски бирачи из Кумана и Тараша као и једна част из Меленаца, Врањева и Башахида, који су на противној страни били, окаљаше образ и поштење своје, продадоше гласове своје за неколико новчића и полић ракије. Срам нека их је. Поред свега тога не би при избору народна странка пала, да је на лицу места, где се гласало, правде било и да се закон вршио. Неправда је учињена народној странци тиме, што појединим општинама није дозвољено било, да са своје стране поверенике изаберу, који ће при гласању истоветност особе, која гласа, констатовати. Услед тога су небирачи под туђим именом гласали, између осталих извештен сам од једног одличног башахидскот трговца и бирача, да су силни небирачи под туђим именом на противничког вандидата гласали; између тих навешћу ове: Милош Влајков, Јова Армацки, Јован Будурин и т. д., који су у бирачку листину уписани били, и који су хтели да на народног кандидата гласају, одбијени су, дочим су под истим именом други небирачи, који су на противника гласали, припуштени били. Тако исто нису прве газде из Меленаца као: Живан Жупански, Милош Милованов итд. гласању припуштени, ма да гласа имају Тим недозвољеним начином су из Меленаца и Башахида преко 100 гласова одбачени. Неправда је нанесена и карловским бирачима овим чином: бирачи нар. странке нису били на окупу, када су први пут позвани били карловчани на гласање. Они су очекивали да ће у своје време пошто се све општине изређају, накнадно позвани бити да гласају, али то нису дочекали и тако су до 70 бирача изостали. — Када додам још и ово: да су и овом приликом као и до сада увек народну странку у један сокачић скуткали из ког се није смела помаћи, и да су бесни хусари оштрину својих сабаља опробали на главама неких честитих и мирних Меленчана, онда сам у главноме описао неправду која је народној странци нанешена, и поштовани читаоци овог листа имаће бар од чести појма о слободном (!!) избору који је данас овде обављен. — Свештенство и учитељство, сви имућнији грађани, трговци и честите занатлије којима није гракнуло срце на паприкаш и ракију, једном речи све што је независно и трезвено, цвет некадањег диштрикта сакупио се око свог милог кандидата, и по чистој савести својој гласао је за др. Н. Максимовића. Нека се поноси са овом малом али свесном четом наш кандидат, нека по обећању своме са нама заједно својим путем поради, да се овај срез опрости једном од силних дахија, који притискоше народ, и који му о глави иду, и у то име кличем: Живио др. Ника Максимовић.

Себичњаци, чанколизе и смутњивци који су увек од како је уставна борба одпочела, уз ону странку били која највише плаћа, и који се ево ни сада поправили и к себи дошли нису, нека се стиде гадних дела својих. Сам Роховци за кога сте ви гласали мора се гнушавати на таке бираче, а да вас ни ушта не цени ево живог доказа: чим је гласање свршено он је наредио да се пиће и јело обустави и да сви својим кућама иду, без хвала, без у изглед стављеног им алдумаша и напојнице. Освестите се и сетите се да сте потомци Милошеви и старога Југ-Богдана, да ће вас унуци ваши клети, што им оскврнисте највеће благо овога света: образ и поштење.

*

По „П. Лоју“ изабрано је до 7-ог т. м. 224 присталица владине странке; 68 посланика крајње левице: 58 чланова умерене опозиције; 16 народносни посланика; 17 антисемита и 8 неутралаца; у 6 изборних срезова биће ужи избори. По овоме имала би влада већину од 57 гласова. У осталом ово још није коначни резултат, јер још има да се обави 51 избор.

Политички преглед.

Ако се обистини вест неких бечкопештанских листова, онда је **Бугарска** осим са Србијом **дошла у сукоб и са Румунијом**, и ако се неда порећи, да је сукоб с Румунијом много блажије природе од судара са српском краљевином, што се и из тога види, да му се не поклања особита пажња, док је напротив српско-бугарски спор изазвао већ и посредовање оних јевропских велесила, које су, као што веле, у источном питању „највећма заинтересоване,“ као да има кога, ко би у том питању могао већма заинтересован бити, но сами источни народи. Не обзирући се даље на овај дипломатски и журналистички шеретлук, којим се свесни народи неће дати оманути нити са правог пута свести, поменути нам је, да је и сукобу међу Бугарском и Румунијом дало повода погранично питање међу тим земљама. Ствар је у овоме: Пре неколико дана састало се поверенство за коначно уређење румунско-бугарске границе. У поверенству били су као заступници Румунске шеф ђенералног штаба румунског ђенерао Фалкојану и ђенерао Бароци; Бугарску заступао је један виши војнички частник руски. Овај је захтевао, да се узме за основу преговора нацрт, који је израђен по неком спису кнеза Бибеска. Услед овог захтева, који се ваљада не слаже са смеровима румунских делегата прекинуо је ђенерао Фалкојану све даље преговоре у овом питању. — Што даље буде, јавићемо. Свакако пак било би већ крајње време, да међу народима и државама балканског полуострва престане свако међусобно трвење, које тек само њиховим заједничким противницима у прилог иде, и које ће поткопати па и уништити ону узајмицу, која је први и најглавнији услов њиховог развитка и унапређења, њиховог самосталног опстанка, једном речи: њихове сретније будућности.

По вестима из Русије прослављен је тамо најсвечанијим начином у целој царевини **дан славенских апостола ћирила и Метода**. У Кијеву држао је тога дана председник славенофилског одбора јав-

---

пре 3 године) и са највећом хвалом признавао праве уметничке приказе наших првих снага рекавши за Ружића и Лукића да би се с њима и већи народи могли подичити. Споменути критичар у својој завршној реферади вели од речи до речи ово:

„Посматрајући целу радњу српске позоришне дружине можемо рећи да је друштво добро организовано — **премда је слабије него пре три године**. Глумци су интелигентни и већином нису једнострани. Сценерија је увек добра. У погледу репертоара пак имамо млого замерити. Много је превода, а међу њима нема ваљаног избора. С друге стране пак морамо с хвалом признати, да се и класичне ствари култивују. Са највећим интересовањем очекивасмо оригиналне производе, но преварисмо се у нади, јер приказиване ствари, шаљиве игре истина занимају публику али иначе немају велике вредности. Док српска литература у народном епосу стоји на лепој висини такођер и у лирици, дотле српска драма очекује још свог раденика.“

У погледу недостатака и разних других одношаја дало би се много дискутирати, ми ћемо пак само у кратко у свези са овим извештајем да их споменемо. То је предмет који заслужује да се о њему једном у јавности поведе размена мисли. Не чинимо никакве услуге самој ствари ако с године у годину муком прелазимо преко оних недостатака које руше углед и стечено лепо име нашег позоришта. Зар ћемо скрштених руку гледати да нам свака установа прво стагнира па онда систематски опада? На лањској и преклањској главној скупштини нагласио је г. др. Лаза Станојевић начеоник, да је у нашем народу и интелигенцији како према свему тако и према тој установи која врши најузвишенији позив овладао немар и нехат, и с родољубивим болом констатовао је разлику пре и после двадесет година. Те речи се односе само на материјално стање, но хвала богу у том погледу видимо да је у последње доба пошло на боље, и баш су се од то доба појавили нови добротвори.

У том погледу дакле ако је било назадка биће још и напредка, но шта ћемо онда ако декаденција наступи на пољу још неразвијене позоришне уметности српске с ове стране Саве?

Тај предмет заслужује интензивно и самостално расправљање, а за сад ћемо само да га се дотакнемо, наглашавајући да нашу позоришну дружину треба друкчије организовати и празнине јој попунити. Пре свега треба управу артистичног дела (т. ј. редитељство) одделити од управе економског дела, јер видимо из искуства, да то спојати у једне руке превазилази снагу једног човека. Ружићу се не може одрећи ни марљивост ни умешност, но и сам признаје (а мучност тог положаја увиђају и месни одбори) да је то за једног човека сувише а штетно упливише и на његов глумачки позив. Бити глумац, редитељ и директор — све у једној особи и то глумац који је сваки дан на позорници — то је одиста веома мучна задаћа. Поглавито је у интересу саме његове личности у интересу српског позоришног уметништва желити, да Ружић има више времена да се одмара — — и да на понос и славу његову и српске глуме даље и више учи и напредује, да му остало занимање не абсорбује толико времена и вечито нервозно стање не сатире физичну снагу његову. Нека је он редитељ а не уједно и управитељ.

Није ми нужно доказивати колика се оскудица осећа што наша позоришна дружина нема вазда у својој средини човека, који би се бавио економским делом управе, и који би као не члан позоришне дружине као непристрастан орган вршио дисциплинарни и морални надзор. У овом погледу осећа се велика празнина, јер ако се где налазе и дешавају разне и честе колизије то их има у глумачком животу и то не само између кулиса него их преносе и у живот, тако да те ствари постану предметом расправљања у публици. А да је то неумесно и по саму установу више пута од штетног утицаја — то ми није потребе доказивати. Те разне и честе колизије — што их ево најблажим именом крстим — ваља да се из зачетка њихова безпристрасно и енергично изравнају и загладе. А у тој цели осећамо живу потребу једног човека, који би, непрекидно бавећи се у кругу дружине, располагао оним својствима управо вештином, што је у свако доба кадра да на пут стане могућим заћевицама које се ни из далека не дају оправдати и називати племенитим такмачењем него ниском злобом. која се више пута у тако одвратном облику појављује да не само што изазива опште негодовање, него уједно прогања оне млађе снаге са позорнице које тек што ступише, или оне, што би намерни или намерне биле да ступе на даске што свет представљају са одушевљењем а ваљда и даром.

Доста о томе оволико. Ово није речено из малиције, него у хатар истине на основу жалосног искуства, речено је својски и отворено а једино у тој цели да се тим и другим овима сличним појавама у будуће стане на пут, јер ако се то стање укорени то ће постепено с једне стране служити на уштрб интелектуалном напретку дружине, с друге стране пак уништити углед сталежа глумачког и саме установе. Последице могу бити опасне и судбоносне — последице тих по спољном виду маленвости.

Српски народ с ове стране Саве жртвовао је а жртвоваће још и више на своје народно позориште на храм своје миле народности, и он свагда са истинским одушевљењем дочекује те проповеднике народног језика и песништва но уједно с правом захтева, да му још не развијена приказивачка уметност напредује и усавршава се. Тај задатак треба да реши подмладак. Но са каквим уздањем идемо на сусрет будућности ако немамо за то гаранције у садањости? Јер не смемо затворити очи испред оне истине, да је мален број оних који се — осећајући у себи ону богодану искру дар и вољу — посвећују позорници, а томе је један од најглавнијих узрока оно мало пре поменуто стање у унутрашњим одношајима глумачким. Ти одношаји — који су већ опште познати — кадри су да многе одврате са тог поља, јер се не осећају довољно заштићени против извесних неповољности, а с друге стране пак што не могу имати наде, да ће им се способности моћи развијати и усавршавати у опште, да ће имати прилике да уче и напредују. Фали дакле темељан надзор и упутство и у том погледу.

Ово су у главном моменти са којих ваља пресудити потребу реформе у погледу управе саме дружине, а да и не споменем оне друге мање и веће разлоге а особито пак одношаје дружине у садањем склопу јој према месним одборима. И у том погледу увек запиње о нешто, јер се често догађа, да дружина или управитељ јој опонира месном одбору па се отуд одмах изроде странке а при томе пати сама ствар. Дакле и ту ваља регулисати.

Сада да споменем непотпуност представљачког особља. О томе би се дало потрошити много речи. Познат ми је најглавнији разлог — — — а то је економски. На жалост управни одбор нагоњен силом материјалног стања редуцирао је број чланова, но премда се

но предавање о германизацији и насиљу против Чеха у Аустрији. У Одеси држана је у свеучилишној дворани свечана седница, у којој је председник тамошњег славенофилског друштва поменуо губитак што га је друштво претрпило смрћу блаженопочившег проте руског Рајевског. У некрологу — вели „П. Лојд“, из којега и вадимо ове податке — помену говорник, да је прота Рајевски био средиште славенофилског покрета у Аустрији, и да је особито са Чесима и Србима стајао у живом саобраћају. — Начин, којим поменути лист ову ствар саопштава, показује сасма јасно, да се редакција његова још није ослободила од неоснованог те отуд и неправедног сумничења других народа.

Са сабора троједничког.

[Седница од 29. маја (10. јуна.)]

(Свршетак.)

Посланик Драг. пл. Михаловић такођер је за предлог заступника Ивића и другова и то са два разлога: прво, што гроф Пејачевић пошто данас није више на влади, не може дати разјашњења, које би сабор задовољило, а друго с тога, што известилац угарског регниколарног одбора о речком питању Др. Фалк у свом извешћу које је пре неки дан обнародовано тврди, да троједничка влада пи онда, када су на Реци извађани угарски закони, није рекла да је то незаконито. Овакови изговори морају се спречити. (Живио.)

Посланик др. Деренчин: Изјављује, да га разлози банови нису ни најмање уверили. Први разлог, с којег се одбија захтев предлагачев, лежи у оном даномице све то видљивијем настојању, да се са лица троједничког сабора збрише обележје државнога парламента, да се автономној земаљској влади не призна својство државне владе, одговорне државноме парламенту. Из данашње мађарске политике види, како Угарска жали, што је потписала закон о поравнању. Одбити предлог, значи управо одрећи се законом зајемченог права свога. Ако бан списе ускрати, казаће се по читавој земљи, да је истина све оно, што је тврдио гроф Пејачевић.

Посланик др. Мајцен препоручује предлог Ивићев.

Рудолф гроф Сермаж. Жели, да се чим пре изиђе из борбе. Не прихваћа предлог Ивићев.

Посланик др. Шрам: Не признаје, да је с прихваћањем или одбијањем овога предлога скопчано и право сабора поступати по §. 12. зак. чл. II.: 1869. Нико не мисли, да бан може ускратити списе, кад би их сабор захтевао. Ма како се предлог решио, решење не може нимало упливисати на досадање држање сабора, који је свечано изјавио, да је читава ствар са двојезичним грбовима незаконита. Верујући потпуно у бившег бана, и даље и у то, да је онај поступак с угарске стране био противзаконит, жели, да се преко предлога Ивићевог пређе на дневни ред. (Живио на десници.)

Посланик др. Војновић. Изјављује да му је највише до тога да остане неозлеђено оно уставно начело, које је изречено у §. 12. закона о устројству автономне владе. Разлози банови нису га уверили. Речено је, а то га узнемирује, да се списи ускраћују зато, јер су то резервати. Овом изјавом доведена је у сумњу одговорност бана прама сабору. Умирило би га, када би бан додао својој изјави од прилике још ово:

До вас међутим стоји, да од мене тражите те списе, па ако их усхтете имати, ја ћу се вашој одлуци покорити. Не слаже се са назором дра Шрама, да овај предлог није у свези са предлогом одбора једанаесторице. Кад би се искључила особа угарског министра-председника из I. тачке предлога одбора једанаесторице морало би се тада држати, да су једини кривци бивши бан и његов први доглавник.

Посланик Мишкатовић. Већина подупирала је бившу владу, јер је знала, да се држи закона. Зато што и данас то верује, не тражи никакових списа. Већ сам чин, да је влада грофа Пејачевића морала одступити, потврђује најбоље да она није крива, јер зашто би иначе била одступила, ако се слагала са намерама и чинима угарске владе. Ви господо, који захтевате списе, ваљда држите пред очима политичке околности земље, но управо, ако држимо на уму те политичке околности, имамо чињеницу, да је оно, што је учињено и опозвано. И сам др. Деренчин признао је, да може парламентарна влада одбити да сабору поднесе списе, па ипак се зато сабор не одриче никаквог права свог нити влада престаје бити парламентарном. У погледу Војновићевог предлога, који сматра посредујућим предлогом, очитује говорник да у уставном животу није оправдан, јер по уставном начелу не стоји да се влада има покорити сваком закључку сабора. Ни у најуставнијим државама владе се не покоравају свакоме закључку сабора. Влада се непокорава закључку већ распушта сабор. Гласаће против предлога.

Предлагач Ивић у закључној беседи брани свој предлог.

Бан гроф Кун-Хедервари: Изјављује да хоће само у кратко да одговори на неке примедбе оне господе, која су за предлог говорила. Ограђује се, да му буди ко лекције даје о његовим дужностима. Ја ћу, рече, моју дужност вршити, а има и суда, који ће о томе судити; но најмање примам ја лекције од г. дра Марковића, који као што видимо не зна ни лекције давати. (Др. Марковић: Ограђујем се против тога!) — јер г. др. Марковић не зна тумачити један сасма једноставан законски параграф. (На левици немир. Посланик Каменар, обратив се к десници, виче: како можете допустити овако говорити! Гласови: чујмо! Посланик Писачић виче, грдећи бана.)

Председник: Позивам г. посланика Писачића, да ћути.

Бан Кун наставља: §. 12. више пута цитиранога закона каже наиме, да ако сабор то закључи, дужна је влада предложити захтеване списе. Ја се тога држим и зато кажем, да тумачење тога закона по професору Марковићу није право тумачење, јер би се по њему дало извађати, да би влада већ на сам предлог имала предложити, што се иште; а кад би то било, морао би се сваки предлог, чим се стави, одмах примити од целе куће, па то онда не би био предлог, него указ, који ја по нашем пословнику — не познајем; с тога предлогу као таковом, ако се само поднесе, нећу задовољити, ако ми то сабор не наложи, усвојив исти предлог. Нећу се ни на оно осврнути, што је г. посланик Деренчин рекао, јер чини се, да је г. посланик Деренчин, откад је иступио из владе, сасвим изгубио појмове о држави... (На левици немир и вика, усклици: охо!)... и краљевинама снабдевених автономијом. Као што рекох, нећу се на то даље освртати само још хоћу да приметим г. посланику дру Војновићу, да се ја свечано ограђујем против тога, да би ја онако прихватио одобрење и глас сабора, како је он предлог ставио, јер претпоставља од сабора, да би незаконити чин владе и бана одобрио. Ја такав чин нећу никада од сабора искати, такове потпоре од сабора ја не тражим, ја се ослањам само на закон и морам још изјавити, да нећу никога и ништа ни бранити ни штитити ван само корист земље и нашега народа. (На десници: Живио!) Ово пак даје се само тако постићи ако се сабор посвети правом и озбиљном раду. С тога и опет молим да високи сабор преко тога предлога пређе на дневни ред. (На десници: Живио!)

Пошто су посланици др. Марковић и др. Деренчин одговорили у личним примедбама приступи се гласању, које је поименце обављено и при којем је предлог Ивићев већином гласову одбијен.

Председник закључи за тим седницу и закаже идући састанак за среду у 10 сати пре подне. Дневни ред: Специјилна дебата о предлогу одбора једанаесторице.

Преписка

између српскога министра-председника и заступника Србије у Софији у спору са Бугарском.

(Наставак.)

Пре но што је прешао на даље читање министар је у кратко објаснио какав је значај те српске страже на „Брегову“.

Још кад су ти тимочки крајеви присаједињени Србији 1833, рече министар, излазила је једна комисија која је имала да обележи границе између нас и ондашње турске царевине. Те год. утврђена је наша граница коритом Тимока. Доцније удари Тимок једним воденичним јазом, оцепи то парче од Србије и присаједини Турској. Међу тим ми смо по праву продужили притежавати то парче земље и држали нашу караулу. Турци за сво време њихове владавине нису ни помишљали да нам споре то. Тако је било до берлинског, уговора, а берлински уговор одредио је целу границу српску, и о новим границама казао је од које се до које тачке протеже граница. Што се тиче ове границе о којој је реч, пошто се ту ништа није променуло, берлински уговор изричнo каже да ће: „Граница између Србије и Бугарске, биће стара граница, дакле која је и дотле постојала и која иде до „Дунава код Раковице“. Дакле и по томе што нам турска царевина није то спорила, и по одредбама берлинског уговора, ми имамо разлога да то парче земље сматрамо као наше (са свих страна чује се: тако је) и ако вредност није бог зна каква. Али сем те две околности и од берлинског уговора и од како је постала Бугарска, није јој падало на памет до сада да нам то спори Шта више, ми смо на граници нашој према Бугарској имали тегоба у томе, што су извесна наша земљишта прешла преко границе на њихову и њихова на нашу страну. Пошто је то дело повод неспоразумевању, послата је мешовита комисија која је целу нашу границу између нас и Бугарске прешла и код сваког спорног места стала и решавала а око тога места на „Брегову“ нити смо ми, нити су бугарски комисари ма какав спор подизали. Дакле и пре берлинског уговора и по одредбама берлинског уговора и фактичким стањем ствари после закључка берлинског уговора то се земљиште сматра као српско и влада српска није могла примити овај захтев бугарске владе као важећи, но је издала ове наредбе. Прва наредба била је та, да заповеди начелнику окр. крајинског коме је видински префект телеграфисао да ће силом отерати нашу стражу — да не оставља караулу дотле, док се не појави бугарска сила, а кад се појави да пређе на другу страну и да остави да се ствар даље дипломатски развије. Даље, како је ово питање са свим друге природе и како се њиме иде на то да се избегне одговор који смо ми тражили односно емиграната, ја сам наложио нашем агенту, да тражи, да му Цанков одговори на наше тражење и он је добио овакав одговор:

Софија, 14 маја 1884.

Министру иностраних дела

Наш.

Г. Цанков не верује да су наши емигранти могли прећи у Србију, јер је лично приликом последњег свога путовања препоручио свима властима да строго на њих мотре. Прекјуче телеграфисао видинском начелнику да све строго испита, да ни под који начин не дозволи састављање оружаних чета и њихов прелаз у Србију. Одговора још нема. Ако се потврди да су емигранти прелазили, г. Цанков обећава све уклонити их из видинског округа. По уверавању софијског управитеља у последње доба дошао је из Цариграда само један Црногорац, али се није састајао са емигрантима Г. Цанков уверава да они неће дозволити бунтовне покушаје против Србије. Што будем дознао даље јавићу вам што пре.

Симић.

(Наставиће се.)

Дневне новости.

(**Педесетогодишња прослава**) књижевна дра Јована Суботића биће сад у недељу овде, као што штовани читаоци виде из позива на другом месту у листу овом. Припреме се чине да та прослава испадне што лепше и што достојније; доћи ће као што чујемо и са стране многи поштовачи и пријатељи Суботићеви на свечаност ову. Књижевно одељене Матице српске држаће у славу педесетогодишњице те свечану седницу у дворани српског нар. позоришта у 10½ сах. пре подне. Том приликом предаће се слављенику дар Матице српске и Српског народног позоришта; у вече биће сјајан банкет, а ко је рад на томе учествовати нека се пријави за времена код секретара Матице српске.

(Овогодишњи испити месних срп. нар. вероисповедних школа.) Управа српско народних вероисповедних школа јавља поштованој публици Новог Сада, и оним дечијим пријатељима, који досад даром својим притицаше у похвалу доброј и вредној деци, да ће се овогодишњи испити срп. нар. вероиспов. школа обавити овим редом:

10. (22.) јуна пре подне од 10 сати на чепеју, а после подне од 3 до 5 сати на Клиси.

11 (23.) јуна пре подне у I. и II. разреду женском, а после подне у III. женском разреду средишних школа.

12. (24.) јуна пре подне у I. и II. разреду а после подне у III. разр. мушких средишних школа.

13. (25.) јуна пре подне у IV. разр. женском а после подне у IV. разр. мушком, средишних школа.

14. (25.) јуна у св. јовановској аљмашкој школи пре подне.

15. (26.) јуна благодарење.

Благодарење ће се држати од ½ 8 сати из јутра на видовдан у св. саборној цркви, потом ће се скупити сва деца у једној од средишњих школа, где ће се врло доброј деци раздавати испитне награде у књигама и завршити та дечија свечаност са једним говором.

Политичке вести.

— **Цар краљ Фрања Јосиф позвао је краља Милана да присуствује великим маневрима аустро-угарске војске, што ће се мес. септембра о. год. у горњој Угарској држати. Краљ Милан обећао је доћи.**

— **Троједнички сабор почео је 7-ог тек. мес. земаљски прорачун расправљати.**

— **Српски клуб сабора троједничког имао је 6-ог тек. мес. седницу, у којој су коначно углављена потраживања српска, која ће се за који дан поднети клубу народне странке. — „Дивљаци“ обнародоваће скорим свој програм.**

— **Министар Калаји отпутовао је 5-ог (17-ог) тек. мес. у Босну.**

— **2-ог тек. мес. обнародовани су у службеним новинама бечким закон о продужењу изнимног стања у Боки до свршетка ове године и закон о укидању поротних судова у судбеном округу которском до 24-ог јуна 1885. — Па сад да човек не призна дон-Миховилу Павлиновићу, да се далматински посланици на државном већу аустријском јако старају за бољитак земље и народа!**

— **Владин предлог о грађењу железничке пруге Мостар-Метковић добио је највишу потврду.**

— **Из Ниша демантују да је скупштина у тајној седници закључила мобилизацију војске; неистина је и друга вест, да српска влада на граници прама Бугарској војску прикупља.**

— **Преко Земуна јављају, да је обустављена парница против искључених посланика радикалне странке српске.**

— **Бугарско собраније сазвано је у ванредну сесију, која ће 25-ог јуна отпочети. — До сада су изабрани за посланике у собраније 54 либерала, 11 консерватоваца, 20 радикала и 22 мухамедовца. 50 избора су још непознати. Вођа радикала бугарских Каравелов изабран је у Софији.**

— **О спору међу Италијом и Швицарском јављају, да је кантонални савет тесински упутио своју жандармерију, да се у будуће свакој повреди границе — силом опре.**

— **Берлински „Тагблат“ јавља, да је путовање цара Виљема у Визбаден с тога одложено, што се ушло у траг завери која се тамо против њега требала извести.**

— **Из Рима долази вест, да је Ватикану из Лондона јављено, да анархисте смерају цркву Петрову у Риму у ваздух бацити. Усљед овога прегледани су сви подземни ходници и појачана је стража у околини Петрове цркве.**

— **Из Судана стигла је једном лондонском листу вест, да је град Бербер пао и да су присталице Махдијеве исекли целу посаду и сво становништво.**

— **Идућег понедеоника саопштиће се инглеском и француском парламенту писмено о споразуму дотичних држава у питању мисирском.**

Народна привреда.

Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Распоред радова у месецу јуну

У дому и на двору. Распремање и чишћење кошева, житница. Превртање жита. Обилажење отлукана и котара, по што је смештено сено. Припремање за жетву и погађање жетеоца и жетелица, или позајмица и моба.

У пивници и у винограду. Треба запушити и затворити бусењем подрумске прозоре због врућине. Непрестано допуњавати бурад.

У винограду нетреба ништа радити за време цватње, која настаје или се довршује у почетку овог месеца — према времену, по цватњи довршетак закидања, заламања и привезивања за тачке.

На њиви, ливади и пашњацима. Окопавање кукуруза и кромпира. Откидање сњетљивих и болесних класова у житу. Жетва јечма. Попуњавање, расадом, празнина у сточној репи. Кошење детелине (други и трећи откос.)

при томе казало да то буде само привремено, „до бољи дана“ ипак држим да се у тој мери редуковати не може и не сме. Резултат показује да публика није задовољна. Тако је редуковање на уштрб самом напретку позоришне уметности, јер је сваки поједини сувише оптерећен, те с тога новости су на нашој позорници врло ретко. Али што је сада највећи недостатак, то је што дружина нема извецбане певачице. Та се празнина сада највећма осећа, и тиме се много губи. Набављање бар једне добро школоване певачице био би најпречи задатак управног одбора. (То је већ и сомборски извештач нагласио.) Неда се порећи, да комади с певањем највише привлаче публику, те по томе доносе добрим већа прихода позоришној каси. Док се и код нас не окрене на боље са песмом и музиком позоришном и дотле треба колико толико задовољити публику. Оно, што би се тиме позоришни будет повисио то би било надокнађено. Наша је дружина с певањем најгоре прошла у Суботици. Била је то жива мука слушати их, изузимајући соло партије Марковићеве. Он располаже дивним гласом али је у певању на позорници тек почетник. Особито пак певати на тако великој позорници као што је наша и пред таком публиком чији су захтеви у том погледу на високо. Наша је публика у томе управо размажена, јер се сваке зиме наслуша добрих певача и певачица. Одмах при почетку бављења у Суботици представљала се „Сеоска лола“. Нагрне силна публика — и наша и страна напуни дупком позориште. Дођоше да чују српске песме, јер и страна публика врло радо чека таке згоде — та мишљаху са песме је Србин на гласу. Али на жалост певањем у споменутом комаду постигнут је потпун фијаско. Све је ишло тако мизерно — да већ јадније не може бити. Ми пак црвенисмо, а то је мучно и за глумце и за публику. Тим неуспехом створена је у страној публици неповољна пресуда, и тако с комадима с певањем (нарочито недељним народним глумама) које је до сад суботичка публика (без разлике) баш због певања најрадије гледала и сваке недеље напунила позориште — наше друштво није могло да успе. А то показује материјални резултат. Да је дружина с певањем боље стојала, слободно смемо изрећи, да би сваке недеље бар сто форината више пало на каси.

*

При завршетку имам још да напоменем да садању деобу прихода од корисница налазим за неправичну. Ако баш не може бити свима једнако, а оно нека је сразмер правичнији за млађе, т. ј. за оне најмлађе, који се морају таворити са оних јадних 25—30 форинти месечно. То би бар била накнада, што не би долазила из буџета него од саме публике. Ваља ми још споменути, да је корисница у Суботици врло добро испала.

Познавајући осведочено родољубље личности, што стоје на челу управе, уверен сам да ће они сами зажелети да чују назоре публичине са свих страна, те да би тако створив себи верну слику о захтевима исте на основу отуд стеченог искуства кадри били порадити на томе, да пронађу пута и начина како би се тај наш просветни завод не само одржао, него у сваком погледу унапредио. У то име: на посао! с уверењем, да неће заостати ни потпора народна!

У Суботици други дан Духова 1884.

Д—н П—ћ.

На ливади довршетак косидбе и спрађања сена. После косидбе наводњавање.

Око стоке. Мотрити да стока не пређеде и не добије надум од зеленог сена и траве. Чувати се, да се по припеци зелена храна не сноси. Коње и говеда, кад што прати или купати. Исто тако и свиње гонити да се кошкају — најбоље у чистој води. Крмаче се прасе. Где се стока у кошари држи, брижљиво чишћење и тимар.

У градини и вотњаку. Брижљиво окопавање и заливање у градини се наставља. Разређују се и размештају мреже од тикава, краставца и бостана. Брање бураније и младог грашка. Кухињска зелен може се из нова сејати.

Код цвећа наставља се прашење, заливање и повезивање. Прецветане се стабљике откидају и семе сабира. Полагање каравиља. Размножавање лејандера, месечарки ружа. Прецветан зумбул, лале и др. лукавичасто цвеће треба вадити, просушити и чувати.

У вотњаку, време је за сасецање чучавог воћа и чардаклија. Калеме треба ослободити везе. На суши треба засејано семе од воћа, за подизање растила и у скоро пресађене воћкице залити. Земљу треба прашити, прекопавати и од корова чистити. Може се још каламити на терајуће окце. Младе-изданчиће на калемима треба уз кочеве привезивати, да их ветар не сломије Калем, који није до сад избио, треба сматрати за изгубљен. На воћкама треба поткресати споредне гране и у опште како код старих, тако и код младих воћака, сасећи све излишне и рђаве гране.

На ковантуку и око свилених буба. Право време ројења. Обилно сабирање меда, и за то се могу кошнице настављати, додавати или из нових кошница оквири с пуним саћем вадити, мед истресати и празно саће опет наместити да пчеле даље мед носе.

Код свилених буба многе почињу да мењају боју: белу у златали жуту и провидну, и траже место за упредање (растове гранчице, метла и т. д.). Упредање, учауравање. Одмотавање чаурица. Избор меурака за приплод. Излетање лептирова. Спаривање и оплођење. Ношење јаја.

На дуваништу. Прашење и окопавање.

Шумарство. Тамањење штеточина. Преглед синора и атара. Сејање брестовог семена за добијање младица. Плевљење у растилу. У планини довршетак пролетњег сејања и сађења. Довршетак гуљења коре у растовој гори. У смрчевој гори припреме за добијање смоле. Довршетак летње сече у планинама. „К. С. П.“

У СИСКУ, 14. јуна. (Пословни извештај Шипуша и друга.) Шећерне дошло је овамо задњи дана два терета из Србије, један из Панчева, она српска продаје се овде на доставу, а од панчевачког продан је један део по ф. 9.— до ф. 9.10 дочим већи део стављен је поради помањкања односа у магазу, у осталим врстама био је промет посве незнатан цене именују се а то: фина бапатска врста ф. 9.70/90, панчевачка ф. 9.— до ф. 9.10, хрватска ф. 8.— до ф. 8.50, српска ф. 8.— до ф. 8.40, босанска по квалитету ф. 7.50 до ф. 8.—

Кукуруза дошло је овамо више терета из Панчева и Срема, па почим је однос мирнији постао, попустиле напрам томе и цене, леп здрав кукуруз получује код слабијег односа ф. 6.55/60.

Зоб, потражује се још увек добро, довози малени, цене непромењене, здрава бела босанска зоб налази купца по ф. 7. слабија ф. 6.70/80.

Време кишовито, вода у по бајира — долази.

РАСПОРЕД

У СВЕЧАНОЈ СЕДНИЦИ КЊИЖ. ОДЕЉЕЊА „МАТИЦЕ СРПСКЕ“ О СЛАВИ ПЕДЕСЕТОГОДИШЊОЈ КЊИЖЕВНОГ РАДА

Дра ЈОВАНА СУБОТИЋА

у недељу 10. (22.) јуна 1884. у дворани „српског народног позоришта“ у 10½ сахата пре подне.

I. Потпредседник књижевног одељења „Матице Српске“ отвара свечану седницу и позива чланове, да изаберу изасланство, да иде по слављеника и допрати га у седницу.

II. Говор потпредседникова и поздрав слављенику.

III. Говор секретара А. Хаџића о животу слављеника и раду му књижевном за педесет година. Том приликом откриће се слика слављеникова.

IV. Потпредседник књижевног одељења честита слављенику и предаје му дар „Матице Српске“ од сребра венац лаворов.

V. Начеоник српског народног позоришта честита и предаје слављенику дар „друштва за српско народно позориште“ од сребра дивит са златним пером.

VI. Честитање осталих корпорација и предавање дарова.

У ову свечану седницу позивају се сва господа чланови књижевног одељења, чланови „Матице Српске“, све корпорације и сва остала поштована публика.

У Новоме Саду у очи дана славе 1884.

Председништво „Матице Српске“.

Позив

у редовну главну скупштину „друштва за српско народно позориште“.

Чланови „друштва за српско народно позориште“ умољавају се, да изволе доћи у редовну годишњу главну скупштину, која ће се **држати у суботу 9. (21.) јуна о. г.** у 9 сахата пре подне у дворани „Матице српске“.

Уједно се јавља, да свака општина или правна дружина (корпорација) у смислу §. 4. устава друштвеног има права да бира на 100 фор. прилога или обвезе једнога, на 1000 фор. двојицу, а на више од 1000 фор. тројицу заступника за сваку главну скупштину.

Из седнице управнога „друштва за српско народно позориште“, у Новоме Саду 27. априла (9. маја) 1884.

Начеоник:
Др. Лаза Станојевић с. р.
Сава Петровић с. р.
секретар.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НАЈЗГОДНИЈИ ПОКЛОН

Највеће и најугледније издање књижарско у Срба.

Довршена је сасвим и подпуно ишла је и увезана је у богато израђене **дивот-корице**

ПЕВАНИЈА

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА КЊИЖЕВНА

ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА

у двојаком издању по 80 табака кварт највећега формата.

Овим монументалним делом песничким и најмонументалнијем досад у Српству издањем књижарским хтедосмо прилике дати нашем поштованом читалачком свету, да у целини има умотворине песника над песницима Змај Јована Јовановића.

ЦЕНА ЈЕ „ПЕВАНИЈИ“ ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА:

Издању за народ (у десет свезака) увезана у дивот-корице богато израђене и златним шарама украшене — — — — — — ф. 6.—

Дивот-издању (у десет свезака) увезаном у дивот-корице израђене и златним шарама украшене — ф. 8.50

Ово исто са златним обревом (Goldschnitt) — — — — — ф. 9.—

У Новом Саду месеца јуна 1884.

Српски књижари
Браћа М. Поповићи.

Ко у напред новац за целокупно дело пошаље (или у наточ), добија уобичајени проценат од 30 процената — у књигама нашега издања.

Да би сваки „Певанију“ набавио дајемо одсад и на одплату у месечне рате по ф. 2.— или ф. 1.50.

ЗГОДНА ПРИЛИКА.

Да би сваки „Певанији“ набавио дајемо отсада и на одплату у месечне рате по ф. 2.— или ф. 1.50.

ЗГОДНА ПРИЛИКА.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ
КОД СВЕТОГ САВЕ.

ЗА ШКОЛСКЕ ИСПИТЕ

препоручујемо славним школским одборима, управитељима, учитељима и дечијим родитељима као:

ДАРОВе

СА СЛИКАМА И БЕЗ СЛИКА

ова нова и најновија издања:

Са сликама (уз насловном сликом):

Робинзон са лепим сликама — — — —	50
Добри другови са лепим сликама — — —	40
Дани одмора — — — —	20
Дечије радовање — — —	30
Мали декламатор — — —	25
Чесница — — — — — —	20
Дан и ноћ — — — — —	25
Радованов дар — — — —	25
У Дембелији — — — —	20
Мали Робинзон — — —	20
Дечија слава — — — —	30
Само рани — — — — —	30
Све по избор нар. песмо	10
Вук Караџић — — — —	15
Свети Сава — — — —	10
Одабране песме Бранкове	15
Бој на Косову — — — —	20
Мале гусле — — — — —	10
Милош Обилић I. — — —	15
Милош Обилић II. — —	15
Милош Обилић III. — —	15
Ђорђе Скендербег I. — —	15
Ђорђе Скендербег II. — —	15
Српски хајдуци — — —	15
Црногорци — — — — —	15
Сватовске песме — — —	15
Бановић Страхиња — —	15
Срби окружише Лазара —	20
Цар Душан — — — —	15
Сибињанин Јанко — —	15
Старина Новак — — —	15
Високи Стеван — — —	15
Карађорђе — — — — —	15
Цар Лазар — — — — —	15
Светачке песме — — —	15
Смрт Смаил-аге — — —	15
Бојеви црногораца — —	20
Краљевић Марко — — —	60
Честитке — — — — —	50
Велики Декламатор — —	60
Божић — — — — — —	30
Сећањин Иво — — — —	15
Милошева — — — — —	20
Басне Доситија — — —	35
Циганија — — — — —	30

Без слике:

Ослобођење Србије — —	15
Славне жене и девојке —	20
Јакшићи — — — — —	15
Женидба Црнојевића — —	15
Омиљене нар. песме — —	20
Светли дани српски — —	40
Чича Томина колеба — —	40
Честитке — — — — —	50
Две посестрице — — —	20
Моралне приповедчице —	20
Радња и злато — — —	20
Стеван Немања I. — — —	10
Српске нар. загонетке —	10
Огледало бл. сина — —	10
Мала катавасија — — —	20
Ботићне песме — — —	15
Цареви и краљеви — —	15
Одабране срп. нар. песме	20
Устанак на Турке — — —	15
Ударац Омер паша на Црну Гору — — — — — —	50
Љутица Богдан — — —	15
Васпитачица — — — —	50
Слава Црногорска — —	15
Црногорски јуначи — —	15
Змај Огњен Вук — — —	20
Геновева — — — — —	30
Краљ Милутин — — —	15
Српски јунаци — — —	15
Српске јунакиње — — —	15
Уз прело и село — — —	20

Ко у групи од ових горе наведених књига купи:

добија на ф.	2 или 3	— —	20 процената
„ „ „	4	— — —	25 „
„ „ „	6	— — —	30 „
„ „ „	8	— — —	33½ „
„ „ „	10	— — —	40 „

толико дакле процената приде у књигама нашег издања по сопственом избору.

Нови Сад, јуни 1884.

Српски књижари
Браћа М. Поповићи
„код Светог Саве“

П. Т.

Приређивачки одбор узима слободу, да овим учтиво јави, да ће **новосадска, грађанска, својевољна, ватрогасна дружина** 17. (29.) јуна 1884. у футошкој шуми држати дванаесту

СВЕТКОВИНУ

у спомен оснивања исте дружине.

На ову се сви почасни и потпомажући чланови, све милитарне и цивилне власти, корпорације и дружине као и сви становници новосадски и петроварадински учтиво позивају.

Улазнице за банкет, који ће се у 1 сат по подне приредити, могу се добити по 2 фор. за особу у дружинској просторији.

Приређивачки одбор.

СВЕДОЧБА

које ми доделисати по чистој савести целе црквене обштине михаљевачке посведочавамо да је господар Бота Синови звонолиевци из Вршца три нова звона у тежини 564 мтр. кила за св. храм наш са најлепшом хармонином у три гласа удесио и на уговорено време тачно донео које ми са целом обштином вашом најусрдније благодаримо и то са препоруком другим општинама.

У Михаљевци 10. маја 1884.

Георгије Иглстић с. р. Горгије Јовановић с. р. тутори. Петар Трифуновић парох. Стеван Сучулија, Живановић Ђорђе селске старешине. Макса Ковачевић, Димитрије Бабић председник.

✝

Моме нигда незаборављеном мужу

ПАЈИ МИРОСАВЉЕВИЋУ

новосадском трговцу

даваћу годишњи парастос у суботу 9. (21.) јуна у 10 сах. пре подне у саборној цркви, на који све сроднике, пријатеље, познанике и поштоваче покојникове овим најучтивије позивам.

Неутешна супруга
Софија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Српска православна црквена општина у Загребу расписује стечај на упражњено мјесто црквеног пјевчика са месечном наградом од 25 ф. а. вр. Компетовати могу Срби, вешти православном црквеном карловачком појању, свеучилишни грађани, којима је и прилика, да уз горњу награду могу настанити своје науке на овдашњем свеучилишту. Првенство имају они, који знају појати све годишње ирмосе, и који располажу са тенором I.

Место се може наступити 1. августа о. г.

Рок је стечају до конца јула ове године.

Из седнице одбора срп. прав. црквене опћине држане 18. (30.) маја 1884.

председник: **Милан Станковић.** 1—3 тајник; **Наум Малин.**

СТЕЧАЈ.

На овдашњој срп. нар. вероисповедној школи упражњена су ова три места:

I-во за учитеља I. и II. разреда четвртне школе.

II-го за учитеља I. и II. разреда при цркви.

III-ће за учитељицу III. и IV. разреда.

Годишња је плата 442 фор. 90 нов. 3 лаптца ораће земље на коју учитељ односно учитељица поред плаћа, слободан уљудан стан са баштом и огрев у слами преко зиме колико треба.

Дужности учитеља су осим школ. уредбом прописане.

Првенство имају они, који су из мађарског језика оспособљени.

Рок стечају је 6 недеља од првог уврштења у „Застави“.

Молбенице се шаљу на потписани одбор.

Из седнице школ. одбора држане 27. маја 1884. у Мокрину.

ОДБОР
срп. нар. вероиспов. школа.
3—3

ОБЈАВА.

Сремско-карловачка штедионица продаваће у недељу 17. (29.) јуна о. г. путем јавне дражбе заложене златне и сребрне ствари као и државне папире, којима је рок плаћања истекао.

Ко жели своје залоге искупити или на исте рок продужити, може то до суботе 16. (28) јуна о. г. у 11 сахата пре подне код завода учинити.

Карловци 1. (13.) јуна 1884.

УПРАВА
СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ШТЕДИОНИЦЕ.
3—3

СПОМОЋНИКА

потребује

Д. КОДА

ЗА СВОЈУ РАДЊУ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА У НОВОМ САДУ.

Исти ваља да искаже своје способности добрим сведочбама и да говори српски, мађарски и немачки.

Ступити може одма. 3—3

ОФЕРИРАМО

РАЗНЕ ДРВЕНАРИЈЕ.

100	комада	вила шлавонски . ф.	15—
100	„	вила црни пештански „	16.—
100	„	лопата житни . . „	20.—
100	„	лебњи лопата . . „	32.—
100	„	колица . . . . „	120.—

само за готов новац или per Nachnahme ал капаре молимо да се у напред пошље.

Нови Сад, јуна 1884.

3—3 **Браћа М. Поповићи.**

ПОМОДНА, ГАЛАНТЕРИЈСКА

И БЕЛОГ ЕСПАПА ТРГОВИНА

СТЕВЕ ДИМИТРИЈЕВИЋА

у Новом Саду, 2—3

треба два млађа спомоћника. Ступање одма.

Мануфактурна трговина

СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА И СИНА

У ЗЕМУНУ

потребује једног млађег спомоћника, који би хтели ово место заузети нека у свом препоручителном писму означе кад могу у радњу ступити. 2—3

МЕШОВИТА РАДЊА

С. ЛУКАЧЕКА

код „плаве мачке“ 2—3

У НОВОМЕ САДУ,

потребује два шегрта, који могу одма ступити.

ДОБАР ПУТНИК

КОЛОНИЈАЛНЕ РОБЕ

за српске и хрватске крајеве тражи се. Оферти под M. J. 4629. an Haasenstein und Vogler (Otto Maass) Wien. 3—5

ЈОВАН ШОМАН

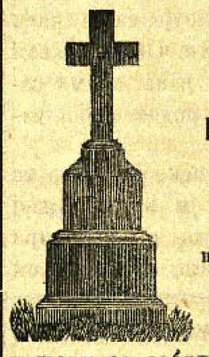

СА СТОВАРИШТЕМ

ГРОБНИХ СПОМЕНИКА КАМЕНИХ

И

КАМЕНОРЕЗАРСКОМ РАДИОНИЦОМ

У НОВОМ САДУ

НА КРАЈУ ДУНАВСКЕ УЛИЦЕ

код променаде,

препоручује ово своје, обилато прибрано стовариште овде, исто тако и свој

ФИЛИЈАЛ У ЗЕМУНУ,

и могу се добити и овде и тамо ГРОБНИ СПОМЕНИЦИ од камена **мрамора, гранита, сијенита и пешчаника,** најукусније израђени а по најјефтинијој цени; **јемчи** за праву позлату и **тачно и правилно** изрезане натписе на истима по наруџбини, ма у ком језику и ма којим словима.

Има и продаје на свом великом **стовариште хидраулског креча и каје** (цемента) из прве и приповнате фабрике, а по истој цени као и у фабрици.

Израђује од **каје плоче** за патос од **сваке боје** и у **свакојаком** облику, које су данас **најзгодније за цркве, кујне и ходнике** и **најтрајније** са своје **праве и ваљане израде.** 11—12

САМО ПРАВА

Др. ПОПОВА

АНАТЕРИН-ВОДА ЗА УСТА

лечи од крвавих десни, утврђује климаве зубе и одстрањује непријатан задах из уста.

Осећам се обвезан, да г. дворском зубном лекару др. Ј. Г Попу заслужену похвалу одам, јер ме његова анатерин-вода излечи од крвавих десни и климавих зуба и реуматских зубних болова а и одстранила ми је мирис од дувана — поново се споменутом господину захваљујем, што ме је ослободио те гадне болести.

Беч. **Либерет Хелфер,**
творничар штофова за покућство.
(Gumpendorf 535.)

Може се добити у Н. Саду: у апотеци Грозингеровој и Г. Плавшића и код Љ. Стефановића. У Паланци: код К. Харликовића апот. У Футоку: у апот. С. Цвика. У Петровцу: у апот. Х. Ференца. У Темерину: у апот. М. Мајера. У Сомбору: код Г. Фалциона апот. Ј. Михелса. У Кули: у апот. Хајнца. У Петроварадину: у апот. наследника Деодатових. У Карловци: у апот. удове Штрасер. У Руми: у апот. И. Хандела и А. Козјака. У Илоку: у апот. Ф. Ласлова. У Панчеву: у апот. Ф. Бауера и удове Граф, код Т. Арсенијевића. У Митровици: у апот. Петровића, Жајсбергера. У Пригу: у апот. Д. Веселија, У Земуну: у апот. Ф. Бенкеа и код К. Трешчика. У Пазуви: у апот. Пинтера. 3—3

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.